

Pvda' er Waalkens geeft commentaar bij hoorzitting margeverdeling

'Exclusiviteit aardappelteelt vergroten'

Besluiten zullen op zijn vroegst pas komende herfst vallen. PvdA' er Harm Evert Waalkens wil dat de retail en de Mededingingsautoriteit duurzaamheid zwaarder mee laten wegen en niet alleen naar het belang van de consument kijken. Aanbodregulering in de aardappelteelt is volgens de sociaal-democraat geen oplossing voor een betere margeverdeling. Waalkens ziet meer in het verbeteren van de positie van de handelshuizen.

Biologisch veehouder Harm Evert Waalkens uit Finsterwolde (Gr.) maakt onderdeel uit van de commissie die de margeverdeling in de agri-nutriketen onder de loep neemt. Ook de prijsvorming van aardappelen kreeg aandacht tijdens hoorzittingen die op donderdag 11, woensdag 17 en donderdag 18 februari in Den Haag plaatsvonden. Samen met de Kamerleden Hugo Polderman (SP), Joop Atsma (CDA), Janneke Snijder-Hazelhoff (VVD) en Ernst Cramer (ChristenUnie) poogde Waalkens duidelijkheid te krijgen over de vraag hoe de prijsvorming van aardappelen is opgebouwd. Aardappelteler Jaap Haanstra, vice-voorzitter Gerard van Tilburg van Cosun, Kees van Arendonk van de Nederlandse Aardappel organisatie, Edwin Burgers van handelsbureau DCA en Hans van der Hoek, vice-president van fritesfabrikant McCain, passeerden de revue. Ze wisselden met de politici onder andere van gedachten over de prijs van een bakje patat, de aardappeltermijnmarkt, wurgcontracten met de fritesindustrie, de prijs van een kg friet in de supermarkt en marktdominantie van de verschillende schakels in de keten.

Heeft de commissie haar doel bereikt?

„Laat ik beginnen met te zeggen dat ik geen ingewijde in de aardappelsector ben en er heeft nog geen Kamerdebat over de uitkomst van de hoorzittingen plaatsgevonden. Zeer waarschijnlijk kan dat pas op zijn vroegst in de herfst van dit jaar als er een nieuw kabinet is aangetreden. De hoorzitting heeft wat mij betreft genoeg stof voor discussie opgeleverd. Overigens is het maar de vraag of de aardappelteler er alle belang bij heeft dat precies duidelijk wordt hoe de prijsvorming is opgebouwd. Tijdens de gesprekken met vertegenwoordigers uit de zuivelsector kwam dat naar voren. FrieslandCampina-directeur Werner Buck wees op het gevaar dat melk dan naar het laagste punt stroomt als precies duidelijk is hoe de prijs is opgebouwd. Dan wordt het helemaal een race to the bottom.”

Er wordt gesproken over de aardappelproductie in honderden miljoenen tonnen in West Europa. Waar gaat het over? Fritesaardappelen, consumptieaardappelen, pootgoed?
„Het gaat over consumptie- en fritesaardappelen. De teelt van zetmeelaardappelen bleef buiten beschouwing en ook de pootgoedsector is in de hoorzitting niet ter sprake gekomen. Maar deze teelten spelen uiteraard wel een belangrijke rol.”

De hoorzitting leverde het beeld op dat er veel te veel aardappelen worden geteeld en

dat de verwerkende industrie desondanks overcapaciteit heeft.

„Inderdaad. Met name in de teelt van fritesaardappelen. In de 'banaan' van Parijs naar Berlijn, via Hamburg en Emmeloord, is er onbalans en in teelt en verwerking. Maar ik geloof niet in areaalbeperking. Exclusiviteit is belangrijk. Vroeger beschikten Nederlandse handelshuizen over monopoly-rassen. Ze hadden een duidelijke voorsprong op het buitenland. Dat is niet meer zo. Nu onderhandelt de industrie rechtstreeks met groepen boeren en we delen de voorsprong met collega's elders in Europa. Ik vind het verbazingwekkend dat de Belgische overheid haar fritesindustrie in Wallonië heeft gesubsidieerd. Belgische telers produceren daardoor fritesaardappelen voor een lagere prijs dan in Nederland.”

Heeft u hierover Kamervragen aan de minister gesteld?

„Nee tot nu toe niet. Collega's ook niet. Mijn inzet richt zich op het behoud van het kwekersrecht. Het is noodzakelijk dat telers exclusieve rassen kunnen telen. Bij Economische Zaken loopt een onderzoek naar de mogelijkheden van het kwekers-en octrooirecht.”

Bij het overaanbod van aardappelen speelt ook de prijsvorming van graan een rol. Hoe minder de graanprijs fluctueert, des te minder er van gewas wordt gewisseld en hoe kleiner de fluctuaties in aanbod van aardappelen. Gerard van Tilburg van Cosun kaartte aan dat de Nedalco fabriek voor de productie van bio-ethanol ondermeer daarom is opgestart, maar overheidssteun ontbeert.

„Ik ben er geen voorstander van om de productie van gewassen voor biobrandstof in Nederland te stimuleren. In het meest vruchtbare deel van Europa de meest laagwaardige teelt toepassen en subsidiëren. Dat moet je niet willen. Wel ben ik een voorstander van het idee van Jaap Haanstra voor de invulling van verplichte bijmenging van biobrandstof. De hoeveelheid moet variabel zijn, zodat je de prijsvorming van graan ermee kunt beïnvloeden.”

Maar de PvdA is toch geen voorstander van het huidige markt-en prijsbeleid voor graan?

„Nee, het huidige systeem is bepaald niet ideaal, nog los van de kosten die moeten worden gemaakt. Je komt met voorraden te zitten en zodra de prijs een beetje omhoog gaat, gaan de voorraden terug de markt op en daalt de prijs weer. Ik pleit voor een beleid op grond van politiek strategische overwegingen, waarbij voedselzekerheid centraal staat. Olie en staal zijn grondstoffen die een zeer belangrijke rol

spelen en door de politiek worden gevolgd, net als de ontwikkeling van kernenergie. Voedselvoorziening is ook heel belangrijk uit politiek strategisch oogpunt, als je toch ziet welke hectiek de voedselrellen van enkele jaren terug hebben veroorzaakt! Landen kunnen zich niet veroorloven afhankelijk te zijn van grote importen. Voedselproductie moet door de publieke sector worden gereguleerd.”

U stelde kritische vragen over de rol die de fritesindustrie speelt op de Rotterdamse beurs. Graag een toelichting.

„Ik vind het verdacht dat deze notering afwijkt van de andere beurzen in Goes en Emmeloord. Daar zijn de telers wel vertegenwoordigd op de beurs, in Rotterdam niet. Het verschil in de prijs kan te maken hebben met verschillende rassen, maten en sorteringen, maar de fritesindustrie kan in Rotterdam een bepaalde stemming creëren die zijn weerslag heeft op de prijsvorming elders in het land. Kan en mag dat? Dat heb ik toen gevraagd en dat vraag ik me nog steeds af.”

De Mededingingsautoriteit moet niet alleen naar het belang van de consument kijken, maar ook naar het belang van de producent. Bent u het daarmee eens?

„Veronderstellen dat je van onderaf een kostprijs kunt vaststellen en dat vervolgens voor de volle honderd procent kunt doorberekenen in de keten is een illusie. De Mededingingsautoriteit accepteert verticale prijsafspraken niet. Denk bijvoorbeeld aan het castreren in de varkenshouderij. Hoe krijg je het voor elkaar dat alle 'steakholders' profiteren zonder dat de NMA je op de vingers tikt? Dat bleek heel erg lastig. Mijn partij is van mening dat de Mededingingsautoriteit duurzaamheids- en kwaliteitsaspecten ook mee zou moeten wegen in haar beoordeling. Dat biedt mogelijk perspectief om het belang van de producent beter te dienen.”

En de rol van de supermarkten?

„Een hele belangrijke uitkomst van de hoorzittingen was de conclusie dat de supermarkten actie voeren met het dagvers segment, omdat ze daar het beste publiek mee kunnen trekken. Kiloknallers. Wanneer is er sprake van stunten? Dat is een grijs gebied. Hoe vaak verkoopt de supermarkt consumptieaardappelen voor een prijs onder de inkoopprijs? Dat zou niet mogen gebeuren, maar de overheid kan het niet verbieden. Dan bemoeit de overheid zich met marketing. Maar ik doe een moreel beroep op de retail. In hun jaarverslagen beschrijven supermarkten wat ze doen aan duurzaamheid. Laat ze maar vermelden hoe vaak ze aardappelen en frites onder de inkoopprijs verkopen aan de consument.” ■

SIGNALEMENT

- Harm Evert Waalkens (61), Tweede Kamerlid PvdA en biologisch vleesveehouder
- Dit voorjaar afscheid na bijna 12 jaar Kamerlidmaatschap
- Kwam in 1998 in de Tweede Kamer, voordien was hij grootschalig melkveehouder
- Nevenfuncties onder andere lid klankbordgroep Avebe

'Subsidie frites-industrie Wallonië verbazingwekkend'